

ÁRNYÉKEMBER.

SZEPTEMBER tizenhetedikén, Szent Ferenc napján, egy kollégája meghívta Tamást névnapi vacsorára. Kikefélté ruháját, kemény gallért vett és elment. A házigazda előre megfontolt örömmel fogadta s bemutatta azoknak a vendégeknek, akiket nem ismert. Kezet csókolt, kezet szorított. Közben gépiesen motyogta:

— Nagy Tamás, Nagy Tamás...

Hasonló morgásokat kapott válaszul. Olykor azt is hallotta: «örvendek». Ilyenkor ő is örvendett.

Valaki azonban a szokásos dunnyogás helyett, keményen és határozottan rákiáltott:

— Fábián!

Megrezzent s ijedten hajlongott.

— Hát te nem ismered Fábián doktor urat? — ámuldozott kollégája.

— Nem... igazán... én nem is emlékszem... — hadarta s elvörösödött.

— Na, nem baj, majd megismerkedünk. Üljön ide mellém, — mondta a doktor s letelepedett egy karosszékbe.

Pirultan ült le. Feszengett s nem beszélt.

Fábián magasra lendítette jobb karját:

— Uram, a speciálizálódás századában a modern embernek nincs ideje a vallásra és nincs ideje a poézisre sem. Ez a két dolog egyformán formavirtuózítás lett.

— Kétségkívül... — bátortalankodott Tamás.

— Én tragikusan élek, uram. Mert bennem van vallásos érzés, van poézis... Bennem minden van. De a világ bezáródik előttem. Nekem semmitem jutott az életből. Szerelmes vagyok. Szeretnek. Mégsem enyém a nő, akit választottam. Én csupa értelem vagyok, csupa költészet, csupa vallás, csupa akarat. De valami hiányzik belőlem. Ez a valami — minden. S ezért talán sohasem lesz enyém az a nő. Tragikus élet az enyém, uram... Holnap vagy holnapután jöjjön el hozzám. Délután háromtól ötig és este kilenctől tizenegyig otthon szoktam lenni. Itt a címem ezen a névjegyem.

Asztalhoz ültek. Tamás szembe a doktorral. Végre megnézhetette nyugodtan. Fábián keskeny orra két oldalán olyan közel feküdtek egymáshoz a szemek, hogy csaknem érintették egymást. Valami valószínűtlenség tátongott tekintetében. S a mozdulatai? rövid, száraz,

gyors gesztusai, mint fecskék cikáztak a levegőben. Homloka simán, jegesen világított. Beszédközben vértelen ajkai nagyokat rándultak. Oknélküli feszültség érzett hangjában. Egész viselkedésében. Valahogy olyan volt a kis ember, mint egy bomba. Közvetlen a robbanás előtt.

Néhány napig Tamás egyáltalán nem gondolt rá. Valami azonban nyugtalanította. Olyanszerű érzései voltak, mint az adósnak, amikor elfordított arccal elhalad szabója üzlete előtt. Törte a fejét. Erőlködött. De nem tudott rájönni, miféle elintézetlen ügye lehet.

Egy szombaton az irodában kollégájára pillantott. Róla eszébe jutott a névnapi vacsora. A vacsoráról Fábián. Fábiánról a meghívás. Előkotorászta zsebéből a névjegyet. Nézegette . . .

— . . . furcsa alak . . . — ez volt minden megjegyzése.

Nyugtalan volt vasárnap. Hétfőn is. Kedden este elment Fábiánhoz.

Hazamenet úgy tűnt föl neki, hogy nagyon jól telt az idő. Váratlanul jól. Egy dolog zavarta csak: miért akarta Fábián mindenáron, hogy ő egy rend kék ruhát csináltasson magának, holott ruhára nincs szüksége s egyébként sem szereti a kéket?

Később még kevésbé értette, hogy miért csináltatott valóban egy rend kék ruhát s mihelyt kész lett, miért látogatott el vele rögtön új barátjához?

Ugyanis első látogatásától kezdve legjobb barátokká lettek. Gyakran találkoztak. Fábián szemelláthatólag boldog volt, mikor együtt voltak . . . Tamás pedig vásárolt magának galambszín kalapot, halvány-szürke nyakkendőt. Leszokott az étkezéselőtti dohányzásról. Nadrágtartóját derékszíjjal cserélte föl. A korzó helyett a villanegyedben sétált esténként. Ágyban többé nem olvasott s templomba kezdett járni.

Mindezt Fábián tanácsára tette. Egy kevés töprengés után belátta, hogy a doktor okos, művelt ember. Tanácsait kezdetben vonakodva követte. Utóbb maga kért irányítást legkisebb dolgaira vonatkozólag is. Örült, hogy nincs többé egyedül a nagyvilágban.

Novemberben esett az eső. Akinek nem volt kalucsnija, térdig átázott lábbal baktatott. Tamás is. Topogott s rázta magáról a vizet az előszobában. Benn csak ennyit mondott:

— A bank megbukott. Állás nélkül maradtam . . . Annyi pénzem van, hogy egy félévig lesz mit ennem . . . Azontúl? . . . Mit csináljak? . . .

A doktor fölugrott. Le- s felrohant a szobában. Sebesen. Kerülgette s lökdöste a bútorokat . . .

Aztán így szólt:

— Tanács kell? — Tessék: menj cukrásznak!

— Cukrásznak? . . .

Apai fensőbbsséggel folytatta:

— Mondom: menj cukrásznak. Látom: csodálkozol. Ha matrónak küldenének, akkor igen, akkor csodálkozhatnál. De matrónak nem

vagy jó. Láthatod : én praktikusán gondolkodom. Érveim vannak bőven. A mesterség nem nehéz. Ha fantáziád van, művész lehetsz. A konkurencia elviselhető. Főképp, nem fog sem sok idődbe, sem sok fáradságodba kerülni, hogy egy tanfolyam elvégzése után állást szerezz . . .

Sokáig magyarázott.

Tamás arcáról elpárolgott a rökönyödés. Dülöngözött a tekintete. Aztán elszántan fölállt :

— Hát Isten neki, elmegyek cukrásznak . . .

Az ajtót nyitva felejtette maga mögött.

A doktor rákönyökölt az asztalra. Elmélkedett :

. . . belőlem kiváló cukrász válnék. Ez jó megoldás. Anyagi viszonyaim amúgyis sanyarúak. Elsőrangú ötlet : menjen cukrásznak ! . . . Milyen szende habosrollókat tudnék én kreálni . . . szemérmetlen béleket . . . perverz tortákat . . . delikvens indiánereket . . . Művész lennék. Alkotó művész. Elsőrangú ötlet : menjen cukrásznak ! . . .

* * *

. . . cukrász . . . cukrász . . . hát persze, hogy cukrász leszek . . . És Tamás nemsokára újságolta barátjának, hogy beiratkozott egy háromhónapos cukrászművészeti kurzusra s nagyszerűen halad.

A harmadik hónap végén, az elért jó eredmények alapján, állást kapott egy másodrangú cukrászdában.

. . . A réztányérok dideregtek. A februári szél érthetetlen szavakat dünyögött. A konfliskocsisok piros orra alatt ezüstös zuzmara szállotta meg a torzonborz bajuszt. A fagyott hó recsegett, mint az üvegcserep.

Szörnyen fázott. Sietett. Alig várta, hogy fűtött szobájába érjen s lefekvés előtt magába öntsön egy pohár forró teát.

— Tamás ! — ütődött hozzá a hang.

Fábián közeledett feléje. Valami nagyon fölindíthatta. Dülöngözött az izgalomtól.

— Szervusz — üdvözölte s előkotorászta kezét a zsebéből.

— Hogy vagy? — udvariaskodott aztán.

De barátja nem válaszolt. Egy pillanatig maga elé bámulva, szótlanul hadonászott. Aztán rászégezte szemét s hevesen hadarta :

— Mondtam már . . . szerelmes vagyok. Hónapok óta. Már harmincöt éves multam. Ez végleges nálam. Bedő Paola, így hívják . . . Bosszút akarok állani rajta. Tegnap azt csinálta . . . Kérlek . . . Mosolygott. Velem volt és rámosolygott egy tisztre. Ma . . . ma megyek hozzá, hát . . . együtt állnak a kapu előtt. Elrohantam mellettük s akkorát köszöntem, hogy az egész utca meghallotta. Ez nálam végleges. Bosszút akarok állani. A Jardin-bárba megyek. Magas, szőke nő táncol ott. Az egyetlen, aki táncol, mert a többi . . . Meg is mondtam Paolának . . . Féltekeny volt. Hát ezért. Ezért éppen ezzel, na ! . . . El kell menni hozzá . . . El kell föltétlenül menned, Tamás. Az a nő nagyon tetszik nekem. Épp neked való volna s muszáj megbosszulnom magam . . . Ideje,

hogy már te is szert tégy nőre, hiszen . . . Nemcsak a bosszú, de tetszik is . . . Menj el ma este föltétlenül . . .

Félájult volt az izgalomtól.

Tamás megütődve vizsgálgatta. A sok össze-vissza beszédből annyit értett meg, hogy a doktor vele akar a Jardinba menni.

— Gyere föl egy percre hozzám. Még úgysis korán van. Megiszunk egy teát, aztán elmegyünk.

Fabián le sem ült. Ide-oda szaladgált. Ropogtatta az ujjait s ráraesett az órára.

. . . Gyér, silány közönség lézengett a bárban. A cvikkeres szakszofonos buzgón csiklandozta a vendégek hátgerincét. A zenekar többi tagjai lelkiismeretesen segítették. Gertrudisz, a szivaroslány, cigarettákat és mosolyokat kínált. A műsor elrettentő volt: néhány félmeztelen nő bizonyítgatta, hogy pályát tévesztett. Hervadt mozdulatokkal. A szöke táncosnő nem szerepelt. Időközben ugyanis programmváltozás történt.

Fabián két szeme majd összekoccant a türelmetlenségtől, mikor a pincértől megtudta ezt. Valamit hadart magában. Közben hol Tamás, hol saját combjára csapott . . .

Az unalom szembeásított velük. Lassan rászánták magukat, hogy a helyiség füstös levegőjét fölcsereljék a februári faggyal.

Otthon elgondolkozott Tamás. De aztán a holnap jutott eszébe. A sütemények. S elaludt.

Délelőtt tortákat simogatott. Délután ismét.

Este beállított hozzá a doktor.

Mozdulataiból csepegett a jókedv és az elégedettség:

— Nagyon kedves voltál tegnap. Nem fogom sohasem elfelejteni. Vonzódj hozzám . . . akarom mondani: vonzódom hozzád. Légy mindig barátom. Mint tegnap. Légy a barátom. Jó?

Furcsa lágyság tükrözött szemében.

Kezét nyujtotta. Kezet fogtak.

— Most már rendben van minden. Örülök, hogy tegnap nem volt a bárban az a nő. Csúf lett volna bosszút állani. Egyáltalán a bosszú csunya dolog. Igaz, hogy néha fönséges. Olyankor, ha az akarat győz. A puszta akarat . . . Paola szeret. Nyugodt vagyok. Szervusz.

* * *

Elszaladt egy hét.

Március hideg volt. Tamás szobájában izzadt a kályha. A doktor komor arccal kezdett mondanivalójába:

— Fontos dolgot akarok közölni veled. Barátom vagy. Meg kell hallgatnod. Barátságunk nevében kérem tőled ezt a szolgálatot: holnap délután elmész Venczel Ádám úrhoz, Nagytemplom-utca 6, földszint és megpofozod . . . Mit? . . . hogy te nem ismered? . . . hát bemutatkozol, öregem . . . Előzőleg még egy kijelentést teszel. Ezt én már megfogalmaztam, ezzel nem szükséges fáradnod. Ime: uram, azok a szennyes

pletykák, amelyeket ön Bedó Paola kisasszonyról terjeszt, aljas rágal-
mak. Vegye tudomásul, hogy ezért meg fogom fenyíteni s akkor . . .

Itt az indulattól elakadt a hangja :

— . . . akkor megpofozod ! De nemcsak úgy egyszerűen, csak úgy
felületesen, hanem : a jobb kezed fejével megütöd a jobb arcát, aztán a
tenyerrel a balt. Érted? . . . Egyszerű az egész, de . . .

Tamás félbeszakította :

— Értem, értem . . . De végre is, miért pofozzam meg Venczel
Ádámot, amikor sem őt, sem Bedó Paolát nem ismerem? Nem tudom
belátni . . .

— Te nekem barátom vagy, Tamás. Magad mondtad. A barátság
a jellemek megegyező és meg nem egyező vonásain alapul. A barátság
törekvés a tökéletes felé. Metafizikai tények határozzák meg. A barátság
elkerülhetetlen. Ezért lettünk mi barátok. Mi ketten együtt tökélete-
sebbek vagyunk, mint külön-külön. Mi egy életet élünk. Már most én
meg akarom pofozni Venczel Ádámot, mert becstelen rágalalmazó, ezért
kell teneked . . .

— De ember ! Én nem ismerem őket. Én nem szeretem az egyiket
és nem gyűlölöm a másikat. Én . . .

— Ne beszélj így ! Ilyen meggondolatlanul ! Ne beszélj így ! Te
nem ismered Paolát. Ezt elfelejtettem. Persze : ez az ok. Hát be foglak
neki mutatni s akkor meglátod. Addig azonban pofozd csak föl azt az
aljas gazembert.

— De miért nem te magad? Félsz?

— Venczel Ádámtól! Micsoda ötlet ! Hiszen akkor nem gondolnék
arra, hogy megbüntessem. Akarom mondani : te nekem barátom vagy,
az egy vén kéjenc, zörögnek a csigolyái, amikor fúj a szél, máskép
eszembe sem jutott volna . . . Vagyok én ennyire előrelátó. Te ! Te fogod
őt megpofozni ! Ezt a metafizika parancsolja. Mert neked élned kell.
Hát nem tudod fölfogni, Tamás? Egy pofon, amelyet valakinek adunk, az
valami kimondhatatlanul nagyszerű. Minden tettben benne van az egész
élet. Egy pofonban épúgy, mint egy csókban, mint egy zokogásban . . .
Csak meg kell látni. Át kell érezni . . . Én mélységesen érzem minden tett
előtt, de soha nem tudtam . . . De neked élned kell ! Egész uralomra
vágó lelkem, az a robusztus lendület, amely bennem van, a fantáziám,
a szellemem, az érzéseim gazdagsága, gyorsasága, nűánszai, mindez
benne lesz ebben a pofonban . . . Nem szalaszthatod el ezt az alkalmat.
Különben is halaszthatatlan már a dolog. Örületesen sürgős, hogy meg-
pofozzam ! Örületesen ! . . . Élni kell ! Ez az egyetlen bizonyosság, ame-
lyet sem a filozófiák, sem a vallások nem tudnak kihúzni a lábunk alól.
Hagynunk kell, hogy az élet történéjék bennünk. Ma egy pofont adunk,
holnap egy csókot. És élünk ma is, holnap is. S az életünk : élet, azaz
változás, bőség, nyugtalanság . . . És ha élünk, nagyszerűek vagyunk,
Mint az univerzum. Lelkünk Isten lelkének tükre lesz. Ezt a fenséges
érzést akarod te elszalasztani, Tamás?

Kivörösödött a lelkesedéstől. Hadonászott. Apró, gyors gesztusai úgy követték egymást, mint a záporcseppek.

De hiába beszélt. Tamás kábultan figyelt rá. Kiürült, ellankadt szemekkel. Mintha nem bírna a szavakkal. Mégis, mihelyt a másik lélekzetet vett, rökönyödött ismételve, hogy ő nem ismeri sem Venczel Ádám urat, sem Bedő Paola kisasszonyt s ezért nem verheti meg az egyiket, amiért a másikat rágalmazta.

Fábián dűltan rohant el. Az ajtóból még visszakiáltott :

— Be fogom neked mutatni őket. Meglátod, hogy igazam van . . .

* * *

Néhány nap múlva Tamás és a doktor elmentek Nagytemplom-utca 11. szám alá. Egy ó-házba. Bedő Paola Géraldy verseit olvasta. Roskadt diványon ült, talpig feketében, szürke cigarettafelhőkben. Ökölnyi szemeit rájuk tátotta. Óriási pillantásával, úgy érezte Tamás, mindkettőjüket magába habzsolja. Aztán mosolygott.

Rapszódikusán társalogtak. Költészetéről, osztrigáról s a délafrikai néger hajviseletekről. Végül egyedül Fábián beszélt. Mint egy lavina, dübörgött elő belőle az élet himnusza.

Tamást részeg szédület fogta el . . . Lassan összenézett a leánnyal... egyszer . . . még egyszer . . . Sokszor . . .

Másfélóra múlva a szemben fekvő alacsony, földszintes ház régi-módi csengőjét cibálták.

Múmiaarcú vénasszony dugta ki fejét az ablakon :

— Itthon van — dunnyogta válaszul kérdésükre.

Bementek. Venczel Ádám úr eléjük jött. Aranykeretes pápaszeme meg-megvillant. Csontszínű, kellemetlen arca volt.

Szertartásosan helyet kínált nekik.

Fábián megsértődött :

— Én az ön házában nem . . .

— Közben Tamás nyugodtan leült. Mikor ezt észrevette, elharapta a mondatot. Lenyelte s letelepedett.

Shogysem sikerült témát találniok. Feszengtek mind a hárman. Venczel úr szórakozottan tapogatta a széktámlát. Tamás a mennyezet s a padló között osztotta meg figyelmét. Legnyugtalanabban a doktor viselkedett. Hol elfehéredett, hol kipirult s fölötté izzadt. Száját mindigre nagyra nyitotta, de sohasem mondott semmit. Végül föl pattant s elszántan kifelé indult.

Venczel úr és Tamás ellenségesen méregették egymást. Aztán kezét fogták.

A járókelők gyanakodva fordultak utána. Fábián roppant föl-tűnően viselkedett az utcán. Gesztikulált. Szökdécselt. Kiabált.

— Hát nincs igazam, ha meg akarom pofozni ezt az embert? . . . Megpofozni! . . . Te! Te! Te láttad! Te láttad s mégsem szólsz semmit... Csodálatos ártatlanság!

Tamást kezdték magukkal ragadni a szavak. Megragyogott a szeme. Reménységek csiklandozták : . . . «élni kell . . . ma egy pofont adunk . . . holnap egy csókot . . . egy csókban benne van az egész élet . . . az élet változás, nyugtalanság . . .»

. . . az élet . . . az élet . . . próbálkozott a kérdéssel. De nem tudta befejezni. Váratlan, a homályból alig kibontakozó s tünedező képek meséltek neki az ismeretlen világról. Érezte, hogy számtalan kielégítetlen, számtalan nevetlen vágy zsi bong a testében.

Mihelyt egyedül maradt, bosszankodva emlékezett vissza . . . Belekeveredni, minden ok nélkül, egy ilyen kellemetlen ügybe! Hogy csinálta? Miért csinálta? Nem értette. Bosszankodott.

Fábián kiengesztelte. Heteken át mindennap ezen fáradozott. Hosszasan beszélt szerelméről Paola iránt. A lány ökölnyi szemeiről s a mindenségről, amely elfér bennük. Biztatta Tamást : szeresse ő is. Hogy védje meg. Hogy bosszulja meg.

Kénytelen volt hát Paolára gondolni. Meg is tette. Mind gyakrabban és gyakrabban. Az utcán sokszor hitte, hogy ő jön vele szembe. Szomorú lett, mikor kitűnt, hogy valami idegen. Álmából fölriadva, őt látta a sötétségben. S cigarettája füstje az ő vonásait rajzolta a levegőbe.

Nyugtalanságában szívtelenül bánt a tortákkal.

Nem is nyugodott meg addig, míg el nem látogatott a leányhoz. Kora délután ment. Nem akart találkozni a doktorral, aki mindennap öttől hétig ott volt.

Szerény nivójú társalgást folytattak. Tamás többször feléje kapott egy szüntelenül kínálkozó gondolatnak. Végre kibökte :

— Maga különös leány, Paola . . . Egy . . . hogyismondják, egy csoda a mi specializálódott világunkban. Magában van költészet és van misztikum . . . Pedig ez ma már mindenkinél formavirtuóztatás. Nagyon, nagyon különös . . .

A leány hátra vetette fejét. Fölényes mosollyal sutto gta :

— Talán . . . talán . . . De ma különösnek lenni semmiesetre sem különös. Manapság, kedves Tamás, minden normális ember abnormis.

Tamás tíz percig némán töprengett. Miután sikerült megértenie, még mondott egyet-mást. Aztán búcsúzott. Visszavonult szeretett süteményei körébe. Elégedetten. Nagy megkönnyebbülést érzett, hogy túlélt ezen a viziten.

A doktor másnap is Paoláról beszélt. Harmadnap is. Csak róla hallott. Csak róla gondolkozott. Lassanként rászokott arra, hogy délután négy és öt között, egy órát a leánynál töltsön. Valami boldogságféle kezdett csirázni benne.

— . . . élek . . . — konstatál gatta reménykedve — . . . s még akárok élni sok, sok mindent . . .

Fábián azonban szüntelenül megzavarta : — a pofon! a pofon! a pofon! és Venczel Ádám!

— . . . hát ez is élet . . . — ábrándozott. De úgy érezte : hiányzik

belőle a tehetség az ilyen irányú életnyilvánításokhoz. Sokat zaklatta a probléma. A pro-k ellen, amelyeket a doktor összehordott, kevés kontrát tudott fölvonultatni. Álmatlanság gyötörte. Valami izgalom kóborgott benne. A cukrászda konyhájában, mint a gyilkolnivégyő négerek, meredtek rá az indiánerek s a puncstorta olyan volt, mint egy véres halott . . .

Egy nap pattanásig feszült idegekkel indult el s megnyugodva tért haza.

Alighogy leült, belépett Fábián. Nyugodt volt ő is.

Aznap délután Tamás megpofozta Venczel Ádám urat.

Jókedvűen cigarettáztak. A doktor szeme nedvesen ragyogott. Látszott, hogy nyüzsögnek lelkében a gyöngédségek.

Hosszú, hálás pillantást vetett Tamásra, miközben búcsúzott s csak ennyit mondott :

— Haladunk a tökéletesség felé.

Fábián egyidőre eltűnt. Négy-öt hét múlva jelent meg újra. Alig állott a lábán. Arcát összeráncolta a soványság. Szinte megaszalta.

Rekedten suttogott :

— Édes Tamás, be kell vallanom neked, hogy én . . . Várj egyébként . . . Paola . . . Úgye tetszik neked Paola? . . . Meg tudnád ölelni, csókolni? . . . Na, látod. Hát kérlek, én soha még szerelmes nem voltam. Engem más dolgok érdekeltek. Én . . . én gondolatban éltem. Problémák zaklattak. Én előbb tisztába akartam jönni az étellel s csak azután . . . Elkéstem. Aztán, tudod, hiányzott az életemből mindennemű szeretet. Apám fiatalon halt meg. Anyám sokakat szeretett, rólam megfelekezett . . . De meglehet, hogy ez nem is jelent semmit . . . Unom. Unom részletezni. Ilyesmit sokan beszélnek. Már hallhattad másoktól . . . Most ! Életemben először, szerelmes vagyok. Én ismerem magam. Évekig küzdöttem ez ellen az érzés ellen. Harmincöt éves vagyok és tudom, amit érzek, az végleges. Ha Paola nem lesz az enyém, elpusztulok. Minden reménységem hozzátapadt. Az ember életének határai egybeesnek vágyai határaival. Féltemem vágyaimat, mert a vágy csak akkor életeladó, ha van reménység . . . Hiba volt. Nagy hiba . . . Paolát feleségül kívánom. Rajta kívül semmiben sem remélek. Nekem ő az élet. Most mégis hozzád jövök, hát érted te ezt? . . . Ő is szeret. Nem úgy, mint én. Gyerekség volna hinni. Paola hajlékony. Mint a többi nők. Sokat foglalkoztam vele, hát felémhajlik . . . S mostanában vár . . . Ülünk . . . ülünk s elakad bennünk a szó. Összenézünk s látjuk egymás száján a csókot . . . S én . . . én . . . én nem birom megcsókolni, érted? — rettentesen akarom s mégse, érted? . . . Egy csók végleges valami. Pecsét. Vannak esetek, amikor az. Mi ugyanis megállapodtunk : amikor megszületik lelkünkben a csók, akkor csókolni fogunk. Ezt én akartam így. Féltem. Féltem, hogy ellenkezni fog s akkor én soha többé . . . Szóval féltem . . . Ez a csók, ez lett volna a pecsét. Utána pár napra az esküvő...

Holnap... Ha holnap nem történik meg... Kerültelek téged. Mikor bemutattak, azt mondtam magamban: óvakodj és ne találkozz soha ezzel az emberrel. Erre odaadtam neked a névjegyemet s kértelek, hogy látogass meg. Kerültelek. Különösen amióta megpofoztad Venczel Ádámot. De végzetes, kijátszhatatlan metafizikai törvények játszottak közre. Megmásíthatatlanok... Holnap az utolsó nap... Holnap... Holnap menj el Paolához. Holnap délután öt órákor. Olyankor szoktam én is. Engem már ismernek. Nem lesz otthon az anyja. Minden délután elmegey hazulról. Senki nem lesz otthon. Abban a szobában lesz, ahol megismerted. A diványon fog ülni. Melléje ülsz... Szemei világitani fognak... Ötötől hétig lesz időd, ez alatt meg kell csókolnod!

Sebesen, lélekzetvesztetten beszélt. Tamás látta, amit mondott: a félhomályos szobát, Paolát a diványon, a rányíló roppant szemeket s ajkán érezte ajkát...

Hét óra körül jött Fábián és reggel háromkor ment el. Alig vándzorgott a fáradságtól. Kimenet hozzáütődött az ajtóhoz. Csaknem elesett.

Tamás ásított. Nyujtózott. És lefeküdt.

Másnap a meghatározott időben, öt órákor, ott ült Paola mellett a diványon. Háromnegyed hatkor csendesen átölelte s rácsókolt a szájára. Hatkor elengedte s elrohant. Várták a torták.

Este a doktort találta szobájában. Még sápadtabb volt, mint előző nap. Ijesztően. Valami irigység és valami megkönnyebbültség tétovázott arcán. Bólintgatott, mint aki igent mond.

Aztán akadozó, gyáva mozdulattal két aranygyűrűt kotort elő a zsebéből:

— Mondtam neked: Paolát feleségül kell venni. Már régóta. Egyedül a csók hiányzott. Megtörtént. Én leszámoltam. Magammal. Mindennel. Holnap odaadod neki a gyűrűket s megbeszélsz vele mindent, beszerzed az okmányokat stb... Ha ezzel készen leszel, az esküvőt tartásatok is meg rögtön.

Sóhajtott. Feje a mellére csuklott. Hirtelen fölszegte:

— És szeresd. Parancsolom, hogy szeresd. Nem lehet nélküle élni. Szeresd, mert így lesz a mi barátságunk tökéletes. Kikerülhetetlen törvények játszottak közre. Hasztalan lett volna... A cél?... a cél?... a célt nem ismerem. A célt eltakarta a Teremtő akarata. Én csak önmagamot látom. Iszonyú bánat és iszonyú kielégültség van bennem... Hasztalan... Holnap... holnap is öt órákor, mindig öt órákor...

Tamás elvitte a gyűrűket s egy hét múlva megesküdtött Paolával.

Hetek, havak... Egy év múlva csüggedten gondolt arra, hogy ő voltaképpen sohasem akarta feleségül venni Paolát. Akkoriban egy roppant határozott, szikár özvegyasszony tetszett neki. Ehhez járt délutánonként. Anyagi gondok nem bántották. Övé volt az egyik legjobban menő cukrászda a városban.

Felesége nem mozdult hazulról. A diványon heverve Baudelaire és Gérard de Nervált olvasta. A levegő megőszült a cigarettafüsttől. Ökölnyi szemei nedvesen csillámlottak.

Tamás még egyszer összeakadt Fábiánnal. Decemberi szél zörgette a réztányérokat s didergette az emberek hátát. Mocskos rongyok fityegtek róla. Fogai kocogtak a fagytól. Hústalanná aszott kezét Tamás mellének szegezte. Keveset mondott, de szeme kemény volt, mint az acél.

Aztán eltűnt a sötétedő utca homályában.

Tamás tétován meredt utána. Szavai ott zsbongtak homlokában. Kibirhatatlan nyugalanság kezdte feszíteni.

Rohant.

Otthon bezárkózott szobájába. Ezen az estén gondolt először arra, hogy nincs célja az életének.

Kolozsvári-Grandpierre Emil.

Buday György fametszete.